

Herontwikkeling Ds. Ulferslaan 25-29 te Tienhoven

Contactpersoon	Nils Rutjes
Datum	06 april 2020
Kenmerk	N001-1273786NJR-V01-efm-NL

Kansen voor de huismus

1.1 Inleiding

De gemeente Stichtse Vecht is voornemens om het terrein aan de Ds. Ulferslaan 25-29 te Tienhoven te herontwikkelen. Het voornemen omvat onder andere sloop en nieuwbouw van gebouwen en herinrichting van het terrein. In december 2019 heeft Tauw een quickscan ecologie uitgevoerd om een inschatting te maken van het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Tijdens het veldbezoek zijn huismussen waargenomen in het plangebied.

In de periode april – juni 2020 vindt aanvullend onderzoek plaats naar de huidige functies van het plangebied voor huismus. Het huismusonderzoek vindt plaats om te beoordelen of de beoogde herontwikkeling leidt tot overtreding van het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming en of er ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming nodig is.

Deze notitie staat los van het aanvullend onderzoek naar huismus. Voorliggende gaat in op bovenwettelijke maatregelen die genomen kunnen worden ten gunste van het voorkomen van de huismus. De staat van instandhouding van de huismus als broedvogel in Nederland is immers matig ongunstig (SOVON, 2020). Het plangebied aan de Ds. Ulferslaan biedt kansen voor het optimaliseren van het habitat van de huismus. Functies die worden behandeld zijn: nestgelegenheid, schuilplaatsen en voedselaanbod.

1.2 Ecologie van de huismus

De huismus heeft een sterke binding met mensen en komt tot broeden in gebouwen. Huismussen zijn uitgesproken standvogels, die zich meestal niet meer dan enkele honderden meters van de broedplaats verwijderen. Het zijn koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn (BIJ12, 2017). De huismus staat daarom vermeld op de lijst met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Om het nest als dusdanig te laten functioneren dient de omgeving te voldoen aan eisen die de huismus stelt aan zijn habitat. Het habitat van de huismus moet voldoen aan een combinatie van plekken voor nestgelegenheid, voedsel, dekking, plekken om te stofbaden en drinkwater. Een omgeving waar menselijke bebouwing wordt afgewisseld door groen zijn het meest kansrijk voor het voorkomen van de huismus (BIJ12, 2017).

1.3 Nestgelegenheid

De huismus is een gebouwbewonende soort. Nesten van huismus zijn in de regel te vinden in of tegen allerlei menselijke bebouwing: onder dakpannen, in kieren en gaten in muren of achter regenpijpen bij al dan niet met klimop begroeide muren. Ooit was de huismus een algemene broedvogel in Nederland. De soort is de laatste decennia in aantal vrij hard achteruit gegaan. Vermoedelijk is één van de oorzaken de afname van nestgelegenheid, onder andere door renovatie en isolatie van oude gebouwen.

Voor nieuwbouw zijn tegenwoordig tal van beschermingsmaatregelen mogelijk ten gunste van nestgelegenheid voor huismus. Deze kunnen worden toegepast zonder concessies te doen aan het uiterlijk of de kwaliteit van het gebouw. Voor nieuwbouw en renovatie van bakstenen gevels zijn speciale inbouwstenen beschikbaar. Deze kunnen zichtbaar of onzichtbaar in of aan de gevel worden aangebracht. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid om de onderste rij dakpannen of de zijgevelpannen van een schuin pannendak toegankelijk te houden voor huismus. Dit is mogelijk door de onderste rij dakpannen te verhogen met een houten lat of een hoekje te verwijderen uit de dakpannen op de rand van de zijgevel. Indien wenselijk kunnen onder de dakpandaken vogelvides worden geplaatst bij de onderste rij dakpannen, ter hoogte van de dakvoet. De huismus kan zo een nest maken onder de dakpannen. In figuur 1.1 geeft een impressie van de verschillende varianten om natuurinclusief te bouwen ten gunste van de huismus.

Om de kans op ingebruikname door de huismus te vergroten dienen onderstaande voorwaarden in acht worden genomen:

- De nestvoorzieningen worden bij voorkeur gerealiseerd op een noord- en of oostgevel, zodat deze niet te heet worden in de middagzon, maar zich ook niet op een te koude locatie bevinden (zie figuur 1.2);
- Huismussen zijn koloniebroeders. Het plaatsen van meerdere neststenen (circa zes) is daarom wenselijk;
- De nestvoorzieningen dienen op een minimale hoogte van 3 à 4 meter te worden gerealiseerd en buiten bereik van predatoren zoals katten;
- Het materiaal van een neststeen is niet behandeld met chemische middelen;
- In de directe omgeving dient voldoende dekking aanwezig te zijn. Er staat ten oosten van het schoolgebouw al een haag die zeer geschikt is als beschuttingsplek;
- Binnen 100 meter moet voldoende geschikt voedsel en potentiële rust- en slaapplekken aanwezig zijn.

Figuur 1.1 Impressie van de verschillende varianten van natuurinclusief bouwen voor huismus. Bron: Vivara Pro.

Figuur 1.2 Gevels die in aanmerking komen voor nestvoorzieningen voor huismus.

1.4 Schuilplaatsen en voedselaanbod

Een nest kan alleen succesvol functioneren als de omgeving voldoet aan de habitateisen die huismus stelt aan zijn leefomgeving. Er dient voldoende habitat van voldoende kwaliteit aanwezig te zijn om te waarborgen dat dieren kunnen overleven en voortplanten. De functionele leefomgeving van een nestplaats moet het volgende leveren:

- Er moet continu voedsel en water te vinden zijn. Voedsel bestaat onder andere uit zaden en insecten in rommelhoekjes. Bij de plekken waar voedsel gezocht wordt moet in de directe omgeving (binnen 5 à 10 meter; bij aanwezigheid van predatoren dichterbij) dekking aanwezig zijn. De dekking bestaat uit stekelige struiken, begroeide gevels of schuttingen, groenblijvende begroeiingen zoals klimop;
- Voldoende inheems groen en enkele grote bomen als leverancier van eiwitrijk voedsel (kleine zachte insecten, larven, rupsen) voor de jongen. Deze elementen moeten binnen 50 meter van de nestplaats te vinden zijn;
- Altijd groenblijvende planten in hagen, gevelbegroeiing of plekken onder daken te gebruiken als collectieve slaapplek (en tevens voor dekking) voor mannetjes, ongepaarde vrouwtjes en juvenielen;
- Zandige plekjes nodig om te stofbad.

Voor de instandhouding van de populatie huismus in het plangebied is het van belang dat de bestaande haag (zie figuur 1.3) behouden blijft. De haag biedt dekking, beschutting, voedsel en staat binnen 5 meter van het schoolgebouw. Ook kan de haag gebruikt worden als slaapplek. Ter verbetering van het habitat kan ervoor gekozen worden om extra struiken als vuurdoorn, meidoorn en/of andere (inheemse en streekeigen) groenblijvende heesters in het plangebied aan te planten. Deze struiken bieden jaarrond beschutting en slaapgelegenheid. Daarnaast is het een optie om de gevels te voorzien van gevelbegroeiing, zoals klimop. Om te waarborgen dat er voedsel aanwezig is dienen er voldoende plekken aanwezig te zijn waar gefoerageerd kan worden. Dit is te

waarborgen door het ontwikkelen van overhoekjes of stroken met ruigte met onkruiden als bron voor zaden en kleine zachte insecten, zoals een geveltuin. Ook zijn de overhoekjes geschikt om te stofbadend. Om te zorgen dat huismussen de gelegenheid hebben om te stofbadend kan ervoor gekozen worden om plaatselijk verharding te verwijderen. Het beperken van verharding en stimuleren van groen is tevens gunstig in het kader van gezondheid en klimaatadaptatie.

Figuur 1.3 Haag in het plangebied die zeer geschikt is als vaste rust- en slaapplek en foerageergebied.

1.5 Conclusie

De herontwikkeling biedt kansen voor de huismus indien binnen het ontwerp rekening wordt gehouden met:

- Voldoende nestgelegenheid voor een kolonie huismussen op de oost- en/of noordgevel;
- De inbouwvoorzieningen voldoen aan de eisen die huismus stelt aan een broedplaats;
- Behoud en toename van inheems groen van stekelige of altijd groenblijvende struiken en hagen voor dekking, beschutting, voedselaanbod en slaapplek;
- Droge, zandige plekken voor het nemen van een stofbad;
- Behoud van water om uit te drinken en baden (sloot achter de bestaande haag).

1.6 Literatuur

Kennisdocument Huismus. BIJ12, versie 1.0 juli 2017.

Handboek natuurinclusief bouwen en ontwerpen in twintig ideeën. Gemeente Amsterdam.

<https://www.sovon.nl/nl/soort/15910>.